

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра цивільного процесу

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

« Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів »

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

Рік набору – 2021

Харків

2021

Силабус навчальної дисципліни «Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 15 с.

Розробник:

Цувіна Тетяна Андріївна,
кандидатка юридичних наук, доцентка

Затверджено на засіданні кафедри цивільного процесу
(протокол № 11 від 2 червня 2021 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями)
затверджено на засіданні кафедри цивільного процесу
(протокол № 9 від 8 червня 2022 року)

Завідувач кафедри – Гусаров Костянтин Володимирович, доктор юридичних наук, професор

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів
Статус навчальної дисципліни	За вибором студента
Викладач	Цувіна Тетяна Андріївна, доцентка кафедри цивільного процесу, к.ю.н., доцентка
Контактний телефон	
E-mail	t.a.tsuvina@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	

Анотація навчальної дисципліни

Розкривається сутність та сфера альтернативного вирішення цивільно-правових спорів. Аналізується зміст та структура окремих національних та зарубіжних практик альтернативного вирішення цивільно-правових спорів. Окреслюється процесуальні особливості регламентації та застосування альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування цілісної системи професійних компетентностей здобувачів вищої освіти у відносно самостійному сегменті юридичної практики – альтернативному вирішенні цивільно-правових спорів, а також набуття ними здатності розв’язувати складні задачі та проблеми, що виникають при застосуванні окремих способів альтернативного вирішення цивільних справ (третейського судочинства, міжнародного комерційного арбітражу, медіації тощо), та оволодіння знаннями, необхідними для критичної оцінки чинного

законодавства у цій сфері та визначення напрямків його подальшого вдосконалення.

Завдання:

— формування теоретичних знань і формування практичних навичок у сфері альтернативного вирішення цивільно-правових спорів;

– розуміння основних тенденцій правового регулювання і практики окремих способів альтернативного вирішення цивільно-правових спорів, зокрема, третейського судочинства, міжнародного комерційного арбітражу, медіації тощо, у контексті міжнародного стандарту доступності правосуддя;

– оволодіння науково-теоретичними підходами, практичними методами та прийомами професійної діяльності під час альтернативного вирішення цивільно-правових спорів;

– засвоєння в необхідному обсязі теоретичного матеріалу, який включає сучасні наукові розробки вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері альтернативного вирішення цивільно-правових спорів;

– визначення актуальних проблем імплементації та реалізації європейських стандартів цивільного процесу на сферу альтернативного вирішення цивільно-правових спорів;

– надання структурно-функціональної характеристики та визначення процесуальних особливостей порядку окремих способів альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.

Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: цивільний процес.

Кореквізити: міжнародний комерційний арбітраж, міжнародний цивільний процес.

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти

має демонструвати такі результати навчання:

РН – 1. Демонструвати знання і розуміння сучасної правової доктрини цивільного процесуального права щодо альтернативного вирішення цивільно-правових спорів як окремої форми захисту невизнаних, порушених або оспорюваних прав, свобод та інтересів осіб.

РН – 2. Аналізувати детермінанти виникнення та тенденції розвитку альтернативного вирішення цивільно-правових спорів в контексті міжнародного руху за доступність правосуддя та концепції суду з багатьма дверима.

РН – 3. Інтерпретувати практику Європейського суду з прав людини з питань застосування міжнародних стандартів справедливого судочинства у сфері альтернативного вирішення цивільно-правових спорів у контексті тлумачення п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

РН – 4. Демонструвати розуміння глобалізаційних впливів на сферу альтернативного вирішення цивільно-правових спорів в умовах конвергенції континентальної та англосаксонської правових систем.

РН – 5. Аналізувати феномен публічного та приватного регулювання сфери альтернативного вирішення цивільно-правових спорів та світові моделі правового регулювання зазначеної сфери юридичної практики.

РН – 6. Характеризувати феномен конституціоналізації національного права, що регулює сферу альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.

РН – 7. Характеризувати методи дослідження та основні показники ефективності функціонування окремих форм альтернативного вирішення цивільно-правових спорів у національному та зарубіжних правопорядках.

РН – 8. Визначати індикатори якості й ефективності окремих способів альтернативного вирішення цивільно-правових спорів (третейського судочинства, медіації, арбітражу, переговорів тощо) та консультувати осіб

щодо переваг та недоліків окремих способів альтернативного вирішення цивільно-правових спорів з метою вибору найоптимальнішого з них.

РН – 9. Здійснювати юридичну кваліфікацію юридичного спору з метою визначення ступеня доцільності застосування окремих способів альтернативного вирішення цивільно-правових спорів для вирішення конкретного спору.

РН – 10. Здійснювати проектування діяльності щодо альтернативного вирішення цивільно-правових спорів за допомогою окремих його способів, зокрема третейського судочинства, міжнародного комерційного арбітражу, медіації, переговорів тощо.

РН 11. Демонструвати знання юридичної техніки складання типової процесуальної документації у сфері окремих способів вирішення цивільно-правових спорів (третейського судочинства, міжнародного комерційного арбітражу, медіації).

РН – 12. Здійснювати захист прав та інтересів сторін при вирішення спору за допомогою використання альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів на наднаціональному та національному рівнях.

РН – 13. Демонструвати вміння формулювати нові гіпотези та наукові проблеми у сфері альтернативного вирішення цивільно-правових спорів, обирати належні напрями й відповідні загальнонаукові та спеціальні методи для їх дослідження з метою утвердження ідеї процесуального плюралізму у національному правопорядку.

РН – 14. Застосовувати набуті знання під час модельних процесів розгляду справ у третейському суді, міжнародному комерційному арбітражі та у процедурах медіації.

РН – 15. Демонструвати процесуальну культуру альтернативного вирішення цивільно-правових спорів при реконструкції процесуальних ситуацій з точки зору міжнародних стандартів справедливого судочинства та доступності правосуддя.

РН – 16. Виробляти тактику та стратегію процесуальної поведінки конкретних учасників окремих способів альтернативного вирішення цивільно-правових спорів (третейського судочинства, міжнародного комерційного арбітражу, медіації тощо).

РН – 17. Демонструвати професійні навички третейського судді, арбітра та медіатора під час проведення модельних процесів.

РН – 18. Володіти навичками здійснення діяльності щодо звернення до примусового виконання рішень за результатами застосування окремих способів альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.

РН – 19. Здійснювати пошук інформації та наукові розвідки щодо правового регулювання та функціонування особливих національних практик альтернативного вирішення цивільно-правових спорів (партисипативних та колаборативних процедур, судового міні-розгляду, попереднього суду присяжних, приватного правосуддя тощо) у країнах континентальної та англосаксонської правових систем з метою визначення основних напрямів інтернаціоналізації національних правопорядків у цій сфері.

РН – 20. Визначати ефективність застосування та можливість імплементації різних національних практик альтернативного вирішення цивільно-правових спорів на рівні національного правопорядку.

РН – 21. Вносити пропозиції щодо можливості імплементації передових національних практик альтернативного вирішення цивільно-правових спорів зарубіжних країн у вітчизняному правопорядку з урахуванням процесу інтернаціоналізації національних правопорядків.

Види навчальних занять та самостійна робота для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

№ п/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1	Поняття та сфера альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.	Поняття та сфера альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.	8

2	Система способів альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.	Система способів альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.	8
3	Принципи альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.	Принципи альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.	8
4	Джерела правового регулювання альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.	Джерела правового регулювання альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.	8
5	Третейське судочинство.	Третейське судочинство.	8
6	Міжнародний комерційний арбітраж як різновид третейського суду.	Міжнародний комерційний арбітраж як різновид третейського суду.	8
7	Медіація.	Медіація.	8
8	Судовий міні-розгляд. «Суд з багатьма дверима». Приватний суд або «суддя на прокат». Спрощений суд присяжних.	Судовий міні-розгляд. «Суд з багатьма дверима». Приватний суд або «суддя на прокат». Спрощений суд присяжних.	8
9	Попередня незалежна оцінка матеріалів справи. Експертна оцінка. Інститут омбуцмена з правових питань.	Попередня незалежна оцінка матеріалів справи. Експертна оцінка. Інститут омбуцмена з правових питань.	8
10	Консиліація. Спільний правовий процес або колаборативна процедура. Партисипативні процедури.	Консиліація. Спільний правовий процес або колаборативна процедура. Партисипативні процедури.	8

**Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання**

№ п/п	Теми лекцій	Теми практичних занять	Самостійна робота (в годинах)
1	Поняття та сфера альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.	Поняття та сфера альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.	110
2	Третейське судочинство.	Третейське судочинство.	
3	Особливі національні		

	практики альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.	-	
--	--	---	--

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи;
- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, законодавчих актів зарубіжних країн;
- робота над кейсами;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквиумів і тестування.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у Методичних матеріалах з навчальної дисципліни «Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти.

Конституція України від 28.06.1996 р. 254к/96-вр. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/card2#Card>.

Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/card2#Card>.

Про третейські суди : Закон України від 11.05.2004 р. № 1701-IV // Офіційний вісник України. – 2004. – № 23 (25.06.2004 р.). – Ст. 1540.

Про міжнародний комерційний арбітраж : Закон України від 24.02.1994 № 4002-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 25 (21.06.1994 1994 р.). – Ст. 198.

Література

Основна література

1. Komarov V., Tsuvina T. The Impact of the ECHR and the Case Law of the ECtHR on Civil Procedure in Ukraine. Access to Justice in Eastern Europe. 2021. № 1(9). P. 79–101.

2. Komarov, V.V., Tsuvina, T.A. (2021). International standard of access to justice and subject of civil procedural law. Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, 28(3), 197-208.

3. Tsuvina T., Vakhonieva T. (2022) Law of Ukraine ‘On mediation’: main achievements and further steps of developing mediation in Ukraine. Access to Justice in Eastern Europe. Vol. 5, Iss. 1. P. 142–153.

4. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів: підручник / за ред. Н.Ю. Голубевої. Одеса: Фенікс, 2021. 344 с.

5. Альтернативні способи вирішення спорів: навч. посіб./за заг. ред. Ю.Д. Притики. Х.: Право, 2019. 264 с.

6. Медіація у професійній діяльності юриста. Одеса: “Екологія”, 2019. 456 с.

7. Кравцов С. О. Міжнародний комерційний арбітраж та національні суди: монографія. Х.: Право, 2014. 232 с.

8. Ткачук О. С. Альтернативне вирішення спорів як форма захисту цивільних прав, свобод та інтересів. Проблеми законності. 2016. Вип. 133. С.

9. Цувіна Т. А. Право на доступ до суду: підхід ЄСПЛ. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 4. С. 60–69.
10. Tsuvina T. Access to justice in terms of the rule of law: origins of understanding. Recht der Osteuropäischen Staaten. 2020. № 1. P. 84–88.
11. Цувіна Т. А. Онлайн суди та онлайн вирішення спорів у контексті міжнародного стандарту доступності правосуддя: міжнародний досвід. Проблеми законності. 2020. Вип. 149. С. 62–79.
12. Цувіна Т. А. Онлайн суди та онлайн вирішення спорів у контексті міжнародного стандарту доступності правосуддя: міжнародний досвід. Проблеми законності. 2020. Вип. 149. С. 62–79.

Додаткова література

1. Drozdov O., Rozhnov O., Mamnitskyi V. Mediation and Court in Ukraine: Perspectives on Interaction and Mutual Understanding. 2021. № 3(11). Access to Justice in Eastern Europe. P. 181–190.
2. Izarova I., Prytyka Y., Kravtsov S. Towards effective dispute resolution: A long way of mediation development in Ukraine. The Asian International Journal of Life Sciences. 29 (1). PP. 389-401.
3. Prytyka Yu., Komarov V., Kravtsov S. Reforming the Legislation on the International Commercial Arbitration of Ukraine: Realities or Myths. 2021 № 3(11). Access to Justice in Eastern Europe. P. 117–128.
4. Ткачук О. С. Тенденції розвитку досудових процедур у цивільному судочинстві. Часопис цивільного і кримінального судочинства. 2016. № 4. С. 90-107.
5. Цувіна Т. А. Партисипативні процедури як альтернативний спосіб вирішення цивільно-правових спорів у Франції. Цивільний процес назламі століть: Мат-ли наук.-практ. конф., присвяченої 50-річчю заснування кафедри цивільного процесу (м.Харків, 20-21 жовтня 2016 року). С.148-151.
6. Цувіна Т. А. Впровадження інституту присудової медіації як перспективний напрямок реформування цивільного процесуального

законодавства України. Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавства. Зб. наук. праць. Мат-ли міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7 липня 2017 р.) / за заг. ред. І.О. Ізарової, Р.Ю. Ханник-Посполітак. Київ.: ВД Дакор, 2017. С. 195-200.

7. Цувіна Т. А. Перспективи запровадження інституту присудової медіації в Україні. Проблеми цивільного права та процесу : мат-ли наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті О. А. Пушкіна : 19-20 травн. 2017 р., Харків / Харків. нац. ун-т внутріш. справ, Асоц. цивілістів України. Харків : ХНУВС, 2017. С. 383-386.

8. Цувіна Т. А. Медіація як обов'язковий досудовий порядок та проблема доступності правосуддя у цивільних справах. Адвокатура України: сучасний стан та перспективи розвитку (з нагоди 45-річчя створення Ради присяжних повірених при Харківському окружному суді) : мат-ли Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16 трав. 2019 р.) / редкол.: Т. Б. Вільчик (голова) та ін. Харків : Право, 2019. С. 180-182.

9. Цувіна Т. А. Онлайн медіація: світовий досвід та перспективи для України. Збірка статей "5 років діалогу та 25 років медіації в Україні: від протистояння до порозуміння". К.: ВАІТЕ, 2019. С. 158-162.

10. Цувіна Т. А. Право на суд у цивільному судочинстві: монографія. – Х.: Слово, 2015. - 218 с.

Інтернет-ресурси

Сайт Ради Європи - <http://www.coe.kiev.ua>

Проект ЄС «Підтримка реформ у сфері юстиції» - <http://www.justicereformukraine.eu/uk/>

Офіційний веб-портал Верховної Ради України - <http://rada.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Президента України - <http://www.president.gov.ua>

Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України - <http://www.kmu.gov.ua>

Офіційний веб-портал Верховного Суду -
https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/

Офіційний веб-портал Конституційного Суду України -
<https://ccu.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України -
<https://minjust.gov.ua/>

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати лекції й практичні заняття; систематично та активно працювати на них; переконливо наводити аргументацію при розв'язанні завдань; якісно виконувати письмові завдання, контрольні та самостійні роботи тощо. Практичні заняття, пропущені за поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь в наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, готувати тези наукових доповідей тощо.

Обов'язкова вимога – дотримання здобувачами вищої освіти норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (приміром, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі

накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне/письмове опитування, експрес-опитування, вирішення практичних завдань, участь у розробці кейсу, підготовка презентації, есе, реферату, участь у модельних засіданнях, підготовки процесуальних документів тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквіумів.

Обов'язковою формою самостійної роботи студентів є підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи. Максимальна кількість балів за результатами захисту індивідуальної підсумкової письмової роботи – 20 балів.

Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є диференційований залік. Мінімальна кількість балів для отримання диференційованого заліку – 60.

Шкала підсумкового педагогічного контролю:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34